

Ku2019/01534/DISK
Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Kulturrådets yttrande över remiss av Institutet för språk och folkminnes rapport Språkcentrum för nationella minoritetsspråk

Kulturrådet har getts tillfälle att yttra sig om remiss av Institutet för språk och folkminnes rapport Språkcentrum för nationella minoritetsspråk.

Kulturrådets utgångspunkter

Kulturrådet är en förvaltningsmyndighet under Kulturdepartementet och arbetar utifrån de nationella kulturpolitiska målen. Myndigheten verkar för kulturens utveckling och tillgänglighet genom att fördela och följa upp statliga bidrag och genom andra främjande åtgärder.

Kulturrådet har i uppdrag – formulerat i myndighetens instruktion, bidragsförordningar och regleringsbrev – att främja de nationella minoriteternas och det samiska folkets kultur. Det handlar både om att stödja gruppernas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige, och att verka för att kulturinstitutioner och andra aktörer i samverkan med grupperna ska synliggöra och på annat sätt främja minoriteternas kultur, och kulturarv.

2017–2020 har Kulturrådet ett särskilt uppdrag att främja utgivning och spridning av litteratur på minoritetsspråk och att tillsammans med romska minoriteter genomföra läsfrämjande insatser. Uppdraget är igång och en rad insatser genomförs.
<https://www.kulturradet.se/i-fokus/nationella-minoriteters-kultur/utgivning-och-spridning-av-litteratur-pa-minoritetsspraken/>

Därtill har Kulturrådet redan befintliga bidrag inom litteratur. Kulturrådet har ett särskilt ansvar enligt förordning (2010:1058) om statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande insatser samt regleringsbrev att främja utgivning och distribution av litteratur och kulturtidskrifter, i original samt i översättning, till *samtliga* nationella minoritetsspråk. I uppdraget tar Kulturrådet även hänsyn till utgivning på svenska som bedöms vara av särskild betydelse för de nationella minoritetsgruppernas kultur, historia och identitet. På litteraturområdet finns ett stöd för planerad utgivning av litteratur för nationella minoriteter även ett efterhandsstöd för litteratur som även det omfattar utgivning i original eller översättning till nationella minoritetsspråk. Till de olika litteraturstöden är ett distributionsstöd knutet. Genom distributionsstödet når de titlar som får dessa utgivningsstöd ut till folkbibliotek i hela landet.

I Kulturrådets uppdrag ingår fortsatt att fördela medel för att främja översättning av svensk litteratur i utlandet. Med svensk litteratur avser Kulturrådet litteratur skriven på svenska eller på något av de nationella minoritetsspråken och som är utgiven i Sverige.

Kulturrådet fördelar även produktionsstöd till kulturtidskrifter som ges ut på de nationella minoritetsspråken eller som bedöms vara av särskild betydelse för de nationella minoritetsgruppernas kultur, historia och identitet. I förlängningen kan de sammantagna insatserna på litteraturområdet inom kultur- och utbildningspolitiken bidra till språkrevitalisering av nationella minoritetsspråk och den nationella minoritetslitteraturens framtid.

Kulturrådet redovisar nedan sina synpunkter på rapporten.

Allmänna synpunkter

Kulturrådet ställer sig positivt till förslaget att inrätta fler språkcentrum samt delar slutsatsen att i ett första skede satsa på språkcentrum för finska och meänkieli och att på sikt införa språkcentrum för alla nationella minoritetsspråk.

Kulturrådet håller med om placering av språkcentra, särskilt om dessa verksamheter inordnas i redan befintliga verksamheter till exempel Nordkalottens Kultur- och *Forskningscentrum* i Övertorneå så att synergi och samarbetsmöjligheter kan underlättas. Kulturrådet anser att språkcentra bör samarbeta med som många som möjligt utifrån de mål och syften som finns för verksamheten. Även befintliga bibliotek är potentiella samarbetsaktörer.

Kulturrådet efterlyser en större samordning på myndighetsnivå för språkcentrumens koppling till satsningar som andra myndigheter och aktörer just nu genomför inom språkrevitalisering, kulturarv och nationella minoriteter. Inte minst Kulturrådets egna insatser och uppdrag som till exempel att främja utgivning och spridning av litteratur på minoritetsspråk och läsfrämjande insatser tillsammans med romska minoriteter

Kulturrådet anser för övrigt att rapporten Språkcentrum för nationella minoritetsspråk är väl genomarbetad och rapporten genomsyras av att arbetet genomförts tillsammans med de som identifierar sig som nationell minoritet.

Kulturrådets synpunkter på några av förslagen i rapporten

Kommentar till 4.1

Kulturrådet delar uppfattningen att arbetet genomförs på språkbärarnas villkor. Och att förutsättningarna och behoven ser olika ut för de olika språken. Detta gäller även för behov av insatser kring litteratur och läromedel på minoritetsspråk.

Kommentar till avsnitt 5.1

"Revitalisering handlar om att utveckla verktyg och metoder för att öka antalet talare av språket och bidra till ökad läs- och skrivkunnsighet i språket." Kulturrådet ser möjligheter till att använda och ta lärdom av redan befintliga verktyg och metoder utöver de samiska språkcentrumen. Kulturrådet anser att även litteratur i olika format på minoritetsspråk främjar språkrevitalisering, här kan bibliotek och andra aktörer spela en större mer aktiv

roll för att främja språkrevitalisering genom olika läsfrämjande insatser och att ytterligare tillgängliggöra litteratur i olika format på minoritetsspråk.

Kommentar till 5.2

Angående statsbidrag "revitaliseringsmedel". På Kulturrådet noterar vi att vissa ansökningar för bidrag för nationella minoriteters kultur och litteratur även tangerar språkrevitalisering. Det handlar främst om kulturella aktiviteter med syfte att bidra till språkrevitalisering. Skrivarkurser på minoritetsspråk kan ligga inom både Kulturrådets och Språkrådets ansvar. En dialog kring detta bör ske mellan Språkrådet och Kulturrådet för klargöranden.

Kommentar till 6.2.2

Kulturrådet ställer sig positiv till förslaget att inrätta en rådgivande referensgrupp gemensam för alla språkcentrum. Den kan även innehålla sakkunniga inom läsfrämjande, litteratur och bibliotek.

Kommentar till 6.3.3

Kulturrådet delar uppfattningen att frågan om nationella minoriteters immateriella kulturarv är omfattande och vidare bör undersökas.

Övriga kommentarer

Utbildningsfrågor ligger inte inom Kulturrådets ansvarsområde till exempel stöd till läromedel på de nationella minoritetsspråken samt läromedel som speglar de nationella minoriteternas kultur, historia och identitet. Kulturrådet får ofta frågan från företrädare för nationella minoriteter om var ansvaret ligger för den typen av utgivning.

Den utgivning som Kulturrådet kan stödja rör i första hand skön-, fack samt barn- och ungdomslitteratur och kan naturligtvis användas i undervisningen. Den information, läromedel och insatser kring skriftliga minoritetsspråk bör i högre grad tillgängliggöras och vara sökbara, vem eller vilka som ska ha ett sådant ansvar bör tas i beaktande vid inrättandet av språkcentra så att fler kan få tillgång till befintligt material. Vissa nationella minoriteters kulturaktörer arbetar inte enbart med den egna gruppen och språket utan med flera eller samtliga nationella minoritetsgrupper och språk.

Nordiskt samarbete

Kulturrådet anser att det inom dessa områden finns anledning att se över formerna för det nordiska samarbetet på främst statlig nivå kring nationella minoriteter och minoritetsspråk för att finna gemensamma nordiska lösningar över landgränserna.

Handläggningen av ärendet

Detta beslut har fattats av generaldirektören Staffan Forssell efter föredragning av handläggare Bella Lawson. I beredningen av ärendet har även enhetschefen Lotta Brilioth Biörnstad och handläggaren Cecilia Brisander deltagit.

På Kulturrådets vägnar

Staffan Forssell
Generaldirektör

Bella Lawson
Föredragande